

Az Alkotmánybíróság 2017. november 1. és 2018. január 31. között hozott döntései

---

NAGY GUSZTÁV

Decisions of the Constitutional Court Between 1 November 2017 and 31 January 2018

The Constitutional Court (CC) made 131 decisions between 1 November 2017 and 31 January 2018. From these 131 decisions, 38 examined the petitions on the merits. The CC found legal provisions or ordinary court's decisions unconstitutional in 8 cases. The CC made 2 decisions in posterior norm control, 6 in judicial initiatives for norm control in concrete cases, and 123 in constitutional complaints. Most of the constitutional complaints submitted to the CC (94 cases) were against judicial decisions.

In this time period the CC ruled on several constitutional complaints concerning the collision of the freedom of the press, freedom of speech on the one hand, and privacy rights, the right to good reputation on the other hand.

In Decision 3312/2017 (XI. 30.) AB, the CC ruled on a petition submitted by a woman, who wanted to bring her children abroad without the knowledge of the father. But the father purposely hacked into the women's emails and found out her plan. Thus the petitioner sued him for violating her right to privacy, but the ordinary courts dismissed her petition. So did the CC, considering not only the petitioner's right to privacy, but the children's right to protection and care and both parent's right to choose the upbringing to be given to their children.

In Decision 3313/2017 (XI. 30.) AB, the petitioner – a former mayor – complained about the publication of a photo which pictured him in handcuffs and in the company of prison guards during his criminal trial. The CC rejected the petition and stated that the petitioner was a public figure, the criminal case was related to his mayoralty and stood in the focus of public interest. Because of these reasons, the news site did not violate the petitioner's right to privacy and the presumption of innocence with the publication of the photo.

In another case – Decision 34/2017 (XII. 11.) AB – the CC found the decision of the Curia unconstitutional and established important constitutional requirements for reporting on press conferences. The CC asserted that if the press reports about press conferences organized by public figures and also permits the publication of the opinion of the other party, then the report cannot be considered as a false statement.

In Decision 33/2017 (XII. 6.) AB, the CC reviewed the directive of the President of the National Office for the Judiciary on the integrity of judges. The CC found some provisions of the directive unconstitutional, because they were contrary to the independence of judges and violated the right to seek legal remedy.

Az Alkotmánybíróság testületei 2017. november 1. és 2018. január 31. között 131 döntést hoztak. E döntések közül az Alkotmánybíróság 2-t utólagos normakontroll eljárásban, 6-ot bírói kezdeményezésre, 123-at pedig alkotmányjogi panasz alapján fogadott el. Az alkotmányjogi panaszok közül 1 az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése szerinti, alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása miatti panasz, 12 az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti, úgynevezett kivételes, „direkt” panasz, 94 az Abtv. 27. §-a szerinti, alaptörvény-ellenes bírói döntés miatti panasz, további 16 pedig vegyes – egyszerre alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása és alaptörvény-ellenes bírói döntés miatti – panasz volt.

Az összesen 131 döntésből 38 volt határozat, 93 pedig végzés. A határozatok közül 8 rendelkezett megsemmisítésről: 5 határozat bírói ítéletet – ezek közül 2 a Kúria ítéletét – semmisített(e) meg, 2 határozat törvényi rendelkezéseket, 1 határozat pedig egy közjogi szervezetszabályozó eszköz (az Országos Bírói Hivatal elnöke által kibocsátott normatív utasítás) támadott szabályait. A megsemmisítést tartalmazó határozatokon kívül 1 további határozat már nem hatályos törvény rendelkezése alaptörvény-ellenességét és alkalmazási tilalmát mondta ki folyamatban lévő ügyekben. 1 határozat mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását állapította meg. Alkotmányos követelményt 1 határozatban (az egyik kúriai ítéletet megsemmisítő döntésben) fogalmazott meg az Alkotmánybíróság. 27 határozat tartalmazott elutasítást. Azok közül a határozatok közül, amelyek vagy megsemmisítésről, vagy mulasztásról, vagy alaptörvény-ellenesség megállapításáról és alkalmazási tilalomról rendelkeztek (összesen 10 határozat), 1-hez – egy bírói döntést megsemmisítő határozathoz – nem kapcsolódott sem párhuzamos indokolás, sem különvélemény; a többi határozathoz azonban kapcsolódott egy vagy több különvélemény, és jellemzően párhuzamos indokolások is.

A 93 végzésből – amelyekből 1-et fogadtak el a teljes ülésen, a többit az Alkotmánybíróság tanácsai hozták meg – 90 végzés az indítványok visszautasításáról szólt, 3 végzés pedig az eljárás megszüntetéséről. Az alkotmányjogi panaszok visszautasításának leggyakrabban előforduló indokaiként továbbra is változatlanul a következők említhetők: az Abtv. 29. §-a szerinti kritériumnak (bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés megléte) meg nem felelés; a releváns alkotmányjogi érvelés, vagyis az alaptörvény-ellenesség megindokolásának hiánya; valamint az, hogy az indítványozó nem Alaptörvényben biztosított jog sérelmére (hanem esetleg az Alaptörvény valamely más rendelkezésének a megsértésére) hivatkozott az indítványban. A vizsgált időszakban azonban több visszautasító végzés is született elkészttség és ítélt dolog miatt, továbbá azért is,

mert az indítványozó az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszában nem az ügy érdemében hozott döntést vagy a bírósági eljárást befejező döntést – adott esetben egyáltalán nem is bírói döntést – támadta.

Indítványozók szerinti megoszlásban a vizsgált időszakban 1 döntés született az alapvető jogok biztosa indítványa alapján, 1 döntés az országgyűlési képviselők több mint egynegyedének indítványa alapján, 6 döntés bírói kezdeményezés alapján, 123 döntés pedig alkotmányjogi panaszosok (akik között helyi önkormányzat, gazdasági társaság, egyház, rendőr, bíró, fogvatartott személy, bank, tankerületi központ és szakszervezet indítványozó is volt) indítványai, illetve beadványai alapján.

A befejezett ügyek túlnyomó részét a vizsgált időszakban is az alaptörvény-ellenesnek tartott bírói döntésekkel szemben előterjesztett alkotmányjogi panaszok tették ki. Az indítványok sikerességének aránya (a megsemmisítésről, mulasztásról, alaptörvény-ellenesség megállapításáról, valamint alkalmazási tilalomról rendelkező 10 határozattal számolva) a meghozott döntések száma alapján 7,6% volt.

Az Alkotmánybírósággal kapcsolatos közéleti események, szakmai és tudományos rendezvények

2017. november 15-én Deák Ferenc-díjjal tüntették ki Lenkovics Barnabást, az Alkotmánybíróság volt elnökét. A Deák Ferenc-díjat 2004-ben alapította közösen az Alkotmánybíróság elnöke, a Legfelsőbb Bíróság elnöke, a legfőbb ügyész, a Magyar Jogász Egylet elnöke, a Magyar Országos Közjegyzői Kamara elnöke, a Magyar Közigazgatási Kar elnöke, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke, valamint a Magyar Tudományos Akadémia Jogtudományi Bizottságának elnöke, azzal a céllal, hogy minden évben kitüntessék azon szakembereket, akik életútjuk alapján kiemelkedő jogászként a deáki hagyományok méltó utódai.

2017. november 23-án a Magyar Jogász Egylet Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Szervezete jogásznapot tartott Szolnokon. Az eseményen előadást tartott Sulyok Tamás, az Alkotmánybíróság elnöke is. Az előadásban kifejtette, hogy a rendszerváltás után az Alkotmánybíróságra hárult az a feladat, hogy „kigyomlája” az alkotmányellenes jogszabályokat a hazai jogrendszerből, amelyhez az intézménynek nagyon széles hatáskörökre volt szüksége. A beérkezett indítványok nagy száma miatt azonban jelentős ügyhátralék is felhalmozódott a testületnél. Az Alaptörvény hatálybalépése aztán teljesen átrajzolta az Alkotmánybíróság hatásköreit, de ezt az európai követelményekhez jól illeszkedő módon tette.

2017. november 29–30-án *Az Alaptörvény érvényesülése* címmel közös konferenciát rendezett az Alkotmánybíróság és a Kúria, az Alkotmánybíróság székházában. A kétnapos konferencián a tavaly ősszel indított közös kutatási program eredményeit mutatták be az ország különböző pontjairól érkező bírók, jogtudósok, valamint a jogi karok alkotmányjogi tanszékeinek tanárai, kutatói. A konferencia megnyitójában Sulyok Tamás rámutatott: fontos a kölcsönös önkorlátozáson alapuló párbeszéd az Alkotmánybíróság és a Kúria kapcsolatában; ezt kívánja meg az alkotmányjogi

panasz intézményének új szabályozása is. Ez az önkorlátozás azt jelenti, hogy egyrészt az Alkotmánybíróság a bírói ítéleteket valóban csak valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelme esetén semmisíti meg, másrészt pedig a bíróságok az ítélkezési gyakorlatukban érvényre juttatják az Alkotmánybíróság által kidolgozott elveket. Darák Péter, a Kúria elnöke a konferencia köszöntőjében ugyancsak hangsúlyozta a szakmai párbeszéd fontosságát, utalva arra, hogy a régióban számos példa van arra, miként romolhat el az alkotmányjogi panasz intézménye az alkotmánybírósági megsemmisítés lehetőségének bevezetésével. Kiemelte annak fontosságát is, hogy a tudomány képviselői a maguk objektív megközelítéseivel lépjenek fel közvetítőként a közös szakmai problémák megoldása, az Alkotmánybíróság és a bíróságok jogértelmezésének összehangolása érdekében.

2017. december 6-án *Hazai és nemzetközi jogvédelmi mechanizmusok* címmel rendezett konferenciát a Polgári Magyarországért Alapítvány és a Hanns Seidel Alapítvány, az emberi jogok világnapja alkalmából. Az emberi jogi konferencián – mások mellett – beszédet mondott Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere; Sulyok Tamás, az Alkotmánybíróság elnöke; Paczolay Péter, az Emberi Jogok Európai Bíróságának magyar bírója; valamint Péterfalvi Attila, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság elnöke.

2017 decemberében az Alkotmánybíróság a Magyar Máltai Szeretetszolgálattal együttműködve 41 mélyszegénységben élő Pest megyei gyermek karácsonyát igyekezett teljesebbé tenni. Az intézmény dolgozói előre megkapott kívánságlisták alapján személyre szabott ajándécsomagokat állítottak össze, amelyeket önkéntes segítők vittek ki a címekre. Az ajándécsomagokat szimbolikusan az Alkotmánybíróság elnöke adta át Kozma Imre atyának, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat alapítójának.

2017 decemberében az Európa Tanács Velencei Bizottsága nemzetközi jogért felelős albizottságának alelnökévé választották Varga Zs. András alkotmánybíró, aki 2013 óta tagja az alkotmányjogászokból álló tanácsadó testületnek.

2018. január 8-án *Tudományos konferencia a Szent Korona hazahozatalának 40. évfordulója alkalmából* címmel tartott közös konferenciát a Pázmány Péter Katolikus Egyetem, az Alkotmánybíróság és az Igazságügyi Minisztérium. A konferencián részt vett és beszédet mondott, illetve előadást tartott – mások mellett – Tócsányi László igazságügyi miniszter, Lenkovics Barnabás, az Alkotmánybíróság korábbi elnöke, Sulyok Tamás, az Alkotmánybíróság elnöke, valamint Varga Zs. András és Horváth Attila alkotmánybírók.

2018. január 19-én Hévízen, a Széchenyi István Polgári Kör meghívására tartott előadást Sulyok Tamás, *A magyar Alkotmánybíróság története a rendszerváltástól napjainkig* címmel. Az Alkotmánybíróság elnöke az előadás kapcsán kiemelte, fontosnak tartja a lakossággal folytatott kommunikációt, ezért is lényegesek az ehhez hasonló előadások.

Válogatás az Alkotmánybíróság 2017. november 1. és 2018. január 31. között hozott döntéseiből

A közfoglalkoztatottak számára előírt, a munkaviszonyhoz nem kapcsolódó különleges életvezetési előírások miatti közvetett (rejtett) diszkrimináció fennálltát, és a magánszférához való jog sérelmét megállapító határozat:

A 30/2017. (XI. 14.) AB határozatban az Alkotmánybíróság a közfoglalkoztatottakra vonatkozó szabályozás egyes elemeit vizsgálta, és megsemmisített több, számukra hátrányos megkülönböztetést okozó törvényi rendelkezést. A határozatot az Alkotmánybíróság teljes ülése elfogadta.

Az Alkotmánybírósághoz – 2013-ban – az alapvető jogok biztosa terjesztett elő indítványt, amelyben a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szocvtv.), valamint a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló 2011. évi CVI. törvény (a továbbiakban: Kftv.) több rendelkezése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Indítványa mellékletként az alapvető jogok biztosa a Szocvtv. támadott szabályai összefüggésében készített két (AJB-4162/2012. és AJB-3025/2012. számú) jelentését is megküldte, amelyekben megfogalmazott alkotmányos aggályai orvoslására akkor nem került sor. Az indítvány szerint a Szocvtv. akkor hatályos rendelkezései lehetővé tették, hogy a települési önkormányzatok rendeletben az aktív korúak ellátására való jogosultság, valamint a normatív lakásfenntartási támogatás egyéb feltételeként előírassák, hogy a kérelmező, illetve az ellátás jogosultja a lakókörnyezete rendezettségének biztosítására vonatkozó feltételeket teljesítsen. Ha ezeknek az érintett nem tesz eleget, akkor a kérelmét el kell utasítani, vagy a megállapított támogatást meg kell szüntetni. Ezt a szabályozást az indítványozó ellentétesnek tartotta az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság alkotmányos alapértékével és az abból levezethető jogbiztonság követelményével, mert a felhatalmazást adó rendelkezések túl általánosak, széles körűek és bizonytalanok, így szubjektívizálják az önkormányzati rendeletalkotást. Ezenkívül a Szocvtv. szabályozása kellő indok nélkül, szükségtelen és aránytalan módon korlátozza a szociális biztonsághoz való jogot, mert lehetővé teszi a fent említett szociális transzferek olyan feltételek megtartásához kötését, amelyek az érintettek más alapvető jogait, illetve emberi méltóságát sértik. Ennek oka, hogy – amint az alapvető jogok biztosa megfogalmazta – a tág értelemben vett lakókörnyezet „rendezettségének” előírása és ellenőrzése nem minősül a szociális szempontrendszerhez, vagyis a rászorultsághoz kapcsolódó körülménynek; ráadásul éppen a rászorulóktól várható el kevésbé a lakókörnyezetük (nem kellően meghatározott) „rendben tartása”, anyagi körülményeik folytán. A Szocvtv. támadott szabályai arra is lehetőséget teremtettek, hogy az önkormányzat ellenőrizhesse a szociális transzfert kérelmezők életmódját, belső magánszféráját, és erről adatokat gyűjthessen. Emiatt a szabályozás az indítványozó

szerint az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott magánélethez való joggal is ellentétes.

A Kftv. támadott rendelkezései a közfoglalkoztatásból való kizárás kapcsán tartalmaznak hasonló rendelkezéseket. Az indítvány benyújtásakor hatályos szabályok szerint a közfoglalkoztatottat három hónap időtartamra ki kell zárni a közfoglalkoztatásból, ha a tanköteles gyermekének mulasztása miatt vele szemben szabálysértési eljárás van folyamatban, vagy e szabálysértés miatt három hónapon belül jogerősen elmarasztalták, továbbá amennyiben az önkormányzati rendeletben előírt, a lakókörnyezet (kert, udvar stb.) rendezettségének biztosítására vonatkozó kötelezettségét nem teljesíti. A szabályok nemcsak az álláskeresőkre, hanem a közfoglalkoztatási jogviszonyban állókra is vonatkoztak. Az indítványozó szerint a közfoglalkoztatási jogviszony az állam foglalkoztatáspolitikai feladataihoz és céljaihoz kapcsolódik; nem a szociális biztonság körébe tartozó intézkedés, bár vannak szociális elemei. Ez azonban még nem alapozza meg azt, hogy a közfoglalkoztatást általánosságban a munkaviszonyhoz képest hátrányosabb módon lehetne szabályozni. A jobbiztonság követelményét sérti, hogy a Kftv. a munkajogi szabályozástól idegen, azzal összeegyeztethetetlen koncepcionális változást okoz a közfoglalkoztatottak hátrányára. A Kftv.-ben szabályozott „automatikus” döntéshozatal sérti a közfoglalkoztatottak tisztességes eljáráshoz való jogát, kiüresíti a jogorvoslathoz való jogukat, ellentétes az egyenlő bánásmód követelményével, és nem felel meg az ártatlanság vélelmének sem (a folyamatban lévő szabálysértési eljárás kapcsán).

Az ügyben az Alkotmánybíróság megkereste a belügyminisztert és az emberi erőforrások miniszterét is.

Az Alkotmánybíróság a döntés rendelkező részében kimondta a Kftv. 1. § (4a) bekezdésének b) pontja, valamint 1. § (4b), (4f) és (4g) bekezdése alaptörvény-ellenességét, és megsemmisítette azokat. A Kftv. más rendelkezései tekintetében az indítványt érdemben elutasította, egyebekben pedig visszautasította.

A döntés indoklásában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány részben megalapozott. A Szocvtv. támadott szabályai az aktív korúak ellátásáról és a lakásfenntartási támogatásról időközben hatályukat veszítették. Hasonló felhatalmazó rendelkezést tartalmaz ugyanakkor a 2015. március 1-jével bevezetett települési támogatás szabályozása, mint amelyet az indítvány kifogásolt. Az Alkotmánybíróság ezért megkereste az alapvető jogok biztosát (akinek személye időközben megváltozott), hogy indítványát ki kívánja-e terjeszteni ezekre az új felhatalmazó rendelkezésekre, de ezt az indítványozó nem látta indokoltnak. Az Alkotmánybíróság ezért a Szocvtv.-re irányuló indítványi kérelmet visszautasította.

Mivel azonban a települési önkormányzatok igen magas százaléka hozott már a lakókörnyezet rendezettségére vonatkozó követelményt előíró szabályt, ezért az Alkotmánybíróság szükségesnek tartotta arra is felhívni a figyelmet, hogy a szociális juttatások feltételeként az Alaptörvény XIX. cikk (3) bekezdése szerint előírható valamilyen a „közösség számára hasznos tevékenység”, de ez egyáltalán nem azt jelenti, hogy bármilyen feltétel előírható volna. A lakókörnyezet rendezettsége biztosítá-

saként a magán- és családi élet belső színterének, azaz az intim szférának a vizsgálata ilyen előírásaként nem értelmezhető. Ez ugyanis a magánszférához való jog olyan korlátozását jelenti, ami semmilyen alkotmányjogilag értékelhető összefüggésben nem áll a szociális ellátással.

A döntés indokolásának másik fele a Kftv. vizsgálatáról szól, és a közfoglalkoztatás jogszabályi hátterének áttekintésével kezdődik. Az Alkotmánybíróság vizsgálta a közfoglalkoztatási jogviszony célját, alanyait és tartalmát. Ezek alapján megállapította, hogy a Kftv. e jogviszonyra a munkaviszonyra irányadó szabályokat rendeli alkalmazni, eltérésekkel.

Az indítvány azon elemeit, amelyek azt kifogásolták, hogy az álláskeresőt 3 hónapra ki kellett zárni a közfoglalkoztatásból, ha tanköteles gyermekének mulasztása miatt az álláskeresővel szemben szabálysértési eljárás volt folyamatban, illetve ha tanköteles gyermeke mulasztott, és e szabálysértés elkövetéséért (az álláskeresőt) három hónapon belül jogerősen elmarasztalták, az Alkotmánybíróság visszautasította, részben a jogszabály hatályvesztése, részben az indítványi indokolás hiánya miatt. Visszautasította az Alkotmánybíróság azt az indítványi kérelmet is, amely a Kftv. és a Szocvtv. közötti normakollízióra hivatkozott, a lakókörnyezet rendezettsége követelményének megfogalmazása kapcsán.

Ezt követően vizsgálta az Alkotmánybíróság a lakókörnyezet (kert, udvar stb.) rendezettségéhez kapcsolódó kizárási szabályok diszkriminatív jellegét. Az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdéseit részletesen a 42/2012. (XII. 20.) AB határozat és a 3206/2014. (VII. 21.) AB határozat bontotta ki. Jelen ügyet érintően, az indítvány elbírálásához először a közfoglalkoztatási jogviszony jellegét vizsgálta meg az Alkotmánybíróság, és arra a következtetésre jutott, hogy az a szociális ellátások és a nyílt munkaerőpiac között elhelyezkedő köztes területnek tekinthető. Maga a jogalkotó is speciális munkaviszonynak tekinti, hiszen rá a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény szabályait rendeli alkalmazni, a közfoglalkoztatásban eltöltött idő nyugdíjszerző időnek minősül, a Központi Statisztikai Hivatal pedig a közfoglalkoztatottakat bele is számítja a foglalkoztatási mutatóba. Másrésről azonban a közfoglalkoztatás olyan, mint egy időben meghosszabbított és feltételhez (munkavégzéshez) kötött szociális ellátás. A jogintézmény tehát a szociálpolitika és a foglalkoztatáspolitikai metszéspontjában helyezkedik el, két államcél között „lebeg”, és esetről esetre kell vizsgálni, mikor melyik aspektusa releváns.

A jelen indítvány alapján azt kellett vizsgálni az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése összefüggésében, hogy az álláskereső homogén csoportján belül diszkriminációt idéz-e elő az, hogy a közfoglalkoztatotti jogviszonyt létesíteni kívánó személyek esetében a törvényi szabályozás a munkavégzésen kívüli egyéb feltételeket is rögzít. E kérdés eldöntéséhez az Alkotmánybíróság felidézte a közvetett diszkriminációval kapcsolatos gyakorlatát is: idetartoznak azok az esetek, amikor egy közhatalmi intézkedés látszólag semleges és mindenkire egyformán érvényes, de eredményét tekintve mégis hátrányokkal sújt valamilyen, az Alaptörvény szerinti védett tulajdonsággal bíró csoportot. A közfoglalkoztatottak a jogalkotó elképzelése szerint

is rászorult csoportba tartoznak, nehéz anyagi helyzetük miatt. Az, hogy ők állás-keresőkként – más állás-keresőkhöz képest – többletfeltételként még bizonyos életvezetési előírásoknak is kénytelenek eleget tenni, semmilyen észszerű indokkal nem magyarázható. Emiatt őket érintően közvetett (rejtett) diszkrimináció áll fenn, amely az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését sérti.

Az Alkotmánybíróság azt is hangsúlyozta, hogy a magánszférához való jog a közfoglalkoztatottakat, illetve az oda bekerülni szándékozókát is megilleti. Ezért nem fogadható el, hogy – pusztán a közfeladat végzésére utalással – a jogalkotó ezen alapjogot korlátozó, különleges életvezetési előírásokat fogalmazzon meg, amelyek ráadásul nem is hozhatók összefüggésbe a ténylegesen elvégzendő munka tartalmával. A Kftv. diszkriminatív szabályozása ezért szükségtelenül korlátozza a magánszférához való jogot is.

Az Alkotmánybíróság elutasította azt az indítványi elemet, amely a közfoglalkoztatottakat érintő kizárási szabályokhoz kapcsolódó „automatikus” döntéshozatalt sérelmezte, mert a szabályozásból megállapítható volt, hogy az eljárás nem automatikus, van lehetőség jogorvoslatra. A rendkívüli felmondási jogcímek eltérő meghatározását kifogásoló indítványt is elutasította a testület, mert a közfoglalkoztatás atipikus (szociális jellemzőkkel bíró) munkaviszony-jellege miatt e szempontból nincsenek azonos helyzetben a közfoglalkoztatottak a piaci alapon foglalkoztatott egyéb munkavállalókkal.

A határozathoz Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolást, Balsai István, Dienes-Oehm Egon, Pokol Béla, Salamon László, Szívós Mária és Varga Zs. András alkotmánybírók különvéleményt fűztek.

Levéltitok felfedése és bírósági, hatósági eljárásokban történt felhasználása kapcsán a magánszférához való jog és a bizonyításhoz fűződő érdek kollízióját feloldó – és az alapjogok horizontális hatályának kérdését is felvető – határozat:

A 3312/2017. (XI. 30.) AB határozattal elbírált ügyben az Alkotmánybíróság teljes ülése személyhez fűződő jog megsértése iránti perben hozott bírói döntéseket vizsgált alkotmányossági szempontból. Az ügy előzménye az volt, hogy az indítványozó (aki kettős állampolgár volt) korábban házasságot kötött az alperessel, majd két gyermeket is örökbe fogadtak. Az indítványozó a gyermekekkel külföldre kívánt utazni, amibe az alperes beleegyezett, idővel azonban kételkedni kezdett az indítványozó távozásának indokában, ezért külső, harmadik személyek segítségével az indítványozó számítógépébe belépett, dokumentumait és angol nyelvű levelezését magyar nyelvre fordíttatta és elolvasta. Ebből kiderült számára, hogy az indítványozó már korábban is szeretett volna tartósan külföldre utazni a gyermekekkel, és e tervét hosszasan elő is készítette. Az alperes mindezek alapján eljárást kezdeményezett a gyermekek jogellenes külföldre vitele miatt, de az indítványozó még az eljárás megindulása előtt a gyermekekkel hazatért. Utóbb a felek életközössége megszakadt, az indítványozó

pedig kérte a házasság felbontását, majd a gyermekek elhelyezése iránti perben az alperes becsatolta az általa megszerzett levelezést a peres iratokhoz. Az indítványozó ezért pert indított az alperes ellen, kérve annak megállapítását, hogy levéltitka jogosulatlan megismerésével és nyilvánosságra hozatalával megsértették a magántitokhoz és levéltitokhoz fűződő személyiségi jogát.

Az elsőfokú bíróság a keresetet nem találta megalapozottnak. Az ítélet indokolása hangsúlyozta, hogy a bírósági eljárásban az igazság érvényesülésének biztosítása közérdek, emellett az alperesnek jogos magánérdeke is fűződött ahhoz, hogy az eljárások során az indítványozó magatartását bizonyítani tudja, és ezért a vitatott levelezést az előterjesztett kérelmeihez csatolta. A felek közötti valamennyi eljárásban nélkülözhetetlenül fontos és releváns annak bizonyítása, hogy az indítványozó milyen okból és milyen körülmények között távozott külföldre a gyermekekkel együtt.

A döntés ellen az indítványozó fellebbezett, ám a Fővárosi Ítéletábrla a 2014. január 21-én kelt, 2.Pf.20.677/2013/10. számú ítéletével azt helybenhagyta. Amint a bíróság az ítélet indokolásában kimondta: „a másodfokú bíróság is arra a meggyőződésre jutott, hogy a felperesi tagadás mellett az alperesnek nem volt más lehetősége, mint hogy állításai alátámasztásaként a felperesi levelezés anyagát felhasználja”. A másodfokú bíróság elismerte, hogy a levéltitok megsértése megvalósul már a levél jogosulatlan megszerzésével, nem szükséges hozzá annak nyilvánosságra hozatala is. A kifejtett indokokra tekintettel azonban megállapítható a bíróság szerint, hogy „a levéltitok megismeréséhez az alperesnek olyan méltányolható érdeke fűződött, amely következtében a felperes levéltitok védelméhez fűződő személyiségi jogának korlátozására jogszerű lehetőség van”. Az alperes ebből a levelezésből tudta meg, hogy az indítványozó végleges szándékkal akarta külföldre vinni a közös gyermekeket, ezért az alperes az ennek megakadályozása érdekében indított eljárás során és a gyermekelhelyezés iránt kezdeményezett perben a levelezés anyagát jogszerűen használhatta fel.

Az ítélettel szemben az indítványozó felülvizsgálati kérelmet is előterjesztett, a Kúria azonban a 2014. július 2-án kelt, Pfv.IV.20.726/2014/4. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

Az indítványozó a jogerős döntéssel szemben alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, hivatkozva az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében biztosított magánszféra védelméhez, magántitokhoz, levéltitokhoz való joga sérelmére. Indítványában felvetette annak a kérdését is, hogy az alapjogsérelem (magánszférasértés) útján megszerzett és felhasznált bizonyítékokat milyen módon lehet figyelembe venni bírósági és hatósági eljárások során. A „bizonyításhoz való jog” és a magánszféra, magántitok védelméhez való jog ütközése felveti az alapjogok horizontális hatályának kérdését is. A témakörben az indítványozó kifogásolta a magyar bírói gyakorlat sematikusságát, és hivatkozott a német Szövetségi Alkotmánybíróság mintaértékűnek tekinthető gyakorlatára is. Összegezve, a bírói döntést azért tartja alaptörvény-ellenesnek, mert az a magánszféra védelméhez való jogának védelmét „(i) az alperes sérelmére elkövetett pozitív jogi értelemben vett jogsértés vagy annak közvetlen veszélye hiányában; és (ii) ehhez képest az alperes bizonyításhoz fűződő érdekének teljes hiányában;

továbbá (iii) a hatósági, bírósági eljárásban való felhasználás pusztá ténye alapján – feltétlen szükségesség hiányában – tagadta meg, megsértve ezzel az Alaptörvény I. cikk (3) és VI. cikk (1) bekezdéseit”.

Az Alkotmánybíróság tanácsa az alkotmányjogi panasz befogadhatóságát megvizsgálta, és azt érdemi döntésre alkalmasnak találta.

Az Alkotmánybíróság a határozat rendelkező részében az alkotmányjogi panaszt elutasította.

A döntés indokolása rámutat, hogy az indítvány nem megalapozott. Az Alkotmánybíróság a konkrét ügyben csupán azt vizsgálhatta, hogy alaptörvény-ellenességet eredményez-e a támadott bírói döntés önmagában arra figyelemmel, hogy a személyiségi jogsérelem korlátozását lehetővé teszi, ha úgy ítéli meg, hogy egyéb bíróság előtt indokolt lehet a megszerzett magántitok felhasználhatósága. Elsőként az Alkotmánybíróság áttekintette a magánszféra tartalmát elemző eddigi gyakorlatát – különösen a 32/2013. (XI. 22.) AB határozatban foglaltakat –, és megállapította, hogy az védi a magántitkot, így az indítványozó magánlevelezését is. A jelen alkotmányossági vizsgálat (és az alapvető jogok horizontális hatálya) szempontjából azt emelte ki az Alkotmánybíróság, hogy a magántitkokhoz való jog már azáltal is sérülhet, ha a magántitkot a jogosulton kívül akár csak egyetlen más személy megismeri.

Az ilyen konkuráló alapjogi pozíciók mikénti kezelése kapcsán az Alkotmánybíróság már korábban is kimondta, hogy az államnak, tevőleges védelmi kötelezettsége értelmében, közvetítő, kiegyenlítő szerepet kell betöltenie. A védelmi kötelezettség teljesítése során mind a törvényhozónak, mind pedig a jogalkalmazóknak figyelembe kell vennie azt, hogy egyik alapjog lényeges tartalma sem korlátozható, másrészt pedig arra kell törekedniük, hogy a konkuráló alapjogi pozíciók az arányosság elvének megfelelően kíméletes kiegyenlítésre, méltányos egyensúlyba kerüljenek (*fair balance, schonender Ausgleich*). [Hasonlóan: 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, 14/2016. (VII. 18.) AB határozat.]

Ugyancsak az alapvető jogok horizontális hatálya összefüggésében utalt az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 28. cikkére, amely az állam (a bíróságok) kötelezettségévé tette, hogy az alapjogokat a magánjog alanyai közötti viszonyokban is érvényre juttassa. Ezzel a rendes bíróságok ítélkező tevékenysége ténylegesen is alkotmányjogilag kötötté vált, tevőleges védelmi kötelezettségük keletkezett az alapjogvédelem terén. Az Alaptörvény említett rendelkezése azt a kötelezettséget rója a bíróságokra, hogy az elbírálandó ügyek alkotmányjogi aspektusát, alapjogi relevanciáját felismerjék, az érintett alapvető jogok tartalmát feltárják, és erre tekintettel értelmezzék és alkalmazzák konkrét jogvitákban a jogszabályokat.

Mindezekre figyelemmel azt kellett a jelen ügyben az Alkotmánybíróságnak megvizsgálnia, hogy a jogerős ítélet (amely nem állapította meg a személyiségi jogi jogsérelmet), valamennyi releváns alkotmányossági szempontra figyelemmel volt-e. A figyelembe veendő szempontokként az Alkotmánybíróság egyrészt az indítványozó magántitkokhoz való jogát, másrészt az alperest mint szülőt megillető kapcsolattartáshoz való jogot, szülői felügyeleti és nevelési jogokat azonosította. Ezt követően az Alap-

törvény I. cikk (3) bekezdésében szereplő alapjog-korlátozási teszt alapján az Alkotmánybíróság elbírálta az indítványozó alapjog-korlátozásának jogszerűségét, az alperes alapjogaira figyelemmel. Az Alkotmánybíróság – utalva az ügyben eljáró bíróságok döntéseire – megállapította, hogy az alperesnek nem volt más lehetősége az indítványozó tagadása mellett, minthogy a magánlevelezését megszerezze és felhasználja. Emiatt ez nem volt visszaélészerű, hanem adekvát bizonyítási eszköznek kell tekinteni. Az alperes szülőnek ezenkívül más lehetősége nem volt a szülői felügyeleti jogának, illetve nevelési jogának védelmére, és legfőképp felügyeleti kötelezettségének biztosítására. Míg ezzel szemben az indítványozó szülő gyermekeik sorsáról egyedül hozott fontos döntést, vagy legalábbis hozhatott volna a másik szülő beleegyezése nélkül. A gyermekek sorsáról, neveléséről való döntés mindkét szülő egységes akarata, elhatározása alapján jöhet létre, azaz ahhoz nem elegendő az indítványozó szülő döntése, hanem annak a másik szülő erre vonatkozó beleegyezése is lényeges eleme. Az Alkotmánybíróság az alapjog-korlátozásának szükségességével összefüggésben vizsgálata során figyelembe vette, hogy a közös gyermekek sorsa nem kizárólag az egyik szülő magánügye, és ennél fogva magántitka. Mindezek alapján megállapítható, hogy a jogerős bírósági döntés alkotmányos cél, a szülő felügyeleti joga és kötelezettsége biztosításának, továbbá kapcsolattartáshoz való jogának védelme érdekében történt, ami végső soron a gyermekek védelméhez és gondoskodáshoz való jogán alapul. Emiatt a levéltitok korlátozása nem tekinthető szükségtelennek. A korlátozás arányossága körében azt vette figyelembe az Alkotmánybíróság, hogy bár az indítványozó levelezését a bíróságok és más hatóságok előtti eljárásban bizonyítékként becsatolták, a nyilvánosság előtt azonban ennek tartalma továbbra is rejtve maradt. Emiatt az alapjog-korlátozás arányosan történt.

Az Alkotmánybíróság ezért a fentiek alapján az alkotmányjogi panaszt elutasította.

A határozathoz Pokol Béla, Salamon László és Varga Zs. András alkotmánybírók párhuzamos indokolást, Stumpf István és Szalay Péter alkotmánybírók különvéleményt fűztek.

Közéleti szereplőt vezetőszáron, bilincsből ábrázoló képfelvétel közzététele miatt az ártatlanság védelme megsértését felvető alkotmányjogi panasz elbírálásáról szóló határozat:

A vizsgált időszakban az Alkotmánybíróság számos, a szólásszabadság, a sajtószabadság és a személyiségvédelem különböző aspektusait értelmező döntést hozott. Ezek egyike a 3313/2017. (XI. 30.) AB határozat, amelyben a teljes ülés Budapest 7. kerületének korábbi polgármestere, Hunvald György indítványára vizsgálta a Kúria Pfv. IV.21.840/2015/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességét.

A megelőző peres eljárásból kiderült, hogy az indítványozóval és társával szemben az ügyészség vádat emelt különböző bűncselekmények alapos gyanúja miatt, amelyről több internetes hírportál is tudósított. Az egyik alperes hírportál *Hunvald György nagyrészt tagadta a vádak* címmel jelentetett meg cikket, amelyet egy olyan képpel illusztrált, amelyen az indítványozó kitakarás nélkül volt látható, miközben

éppen az előzetes letartóztatásának fenntartásáról döntő bíróság elé vezették, büntetés-végrehajtási őr kíséretében, vezetőszáron és bilincsbén. A másik alperes *Hunvald lemondott fizetéséről* címmel tett közzé egy cikket, amelyet az említetthez hasonló fényképpel illusztrált.

Az indítványozó ezért pert indított, és kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy az alperesek az engedély nélkül készített és felhasznált fényképekkel megsértették a képmás védelméhez fűződő személyiségi jogát. Az elsőfokú bíróság a személyiségi jogsértést megállapította, és kifejtette, hogy a következetes bírói gyakorlat szerint a közszereplői minőség megszűnik a büntetőeljárás során, még akkor is, ha a büntetőeljárás azzal kapcsolatos bűncselekmény miatt indult, amely az érintett személy közszereplőségével áll összefüggésben. Az alpereseknek ezért az indítványozó hozzájárulását be kellett volna szerezniük a fényképek elkészítéséhez és felhasználásához.

Az alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság a jogalap tekintetében osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját, a megítélt nem vagyoni kártérítés összegét azonban némileg leszállította.

Az egyik alperes felülvizsgálati kérelemmel a Kúriához fordult, amely az ítéletet az érintett részében hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a keresetet az alperes vonatkozásában elutasította. A Kúria szerint a bíróságok helytállóan hivatkoztak ugyan az eddigi bírói gyakorlatra, ugyanakkor az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) és az Alkotmánybíróság újabb gyakorlata további vizsgálati szempontokat adtak a gyakorlat árnyaltabbá tételéhez. A Kúria emlékeztetett: az indítványozó közszereplő politikus volt, a vele szemben indított büntetőeljárás és az előzetes letartóztatása köztudomású. Büntetőeljárás aktuális állásáról sajtószerv a helyreigazítás kötelezettsége nélkül, objektív módon tudósíthat, összhangban az eljárás aktuális állásával, és tiszteletben tartva az ártatlanság vélelmét. A Kúria szerint e kritériumoknak a jogvita tárgyát képező tudósítás megfelelt, és az abban közzétett fénykép sem minősül az indítványozó képmásával történő visszaélésnek. A felvétel az indítványozót nem megalázó helyzetben mutatja. A közérdeklődésre számot tartó eseményről való tudósítás joga és lehetősége elsőbbséget élvez az indítványozó képmás védelméhez fűződő jogához képest, figyelemmel arra is, hogy a képmással illusztrált tudósítás az indítványozó közszereplői tevékenységével hozható összefüggésbe.

Az indítványozó e kúriai ítélet ellen nyújtott be alkotmányjogi panaszt, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1)–(2) bekezdéseire hivatkozva. Álláspontja szerint a tudósítások és az illusztrációként felhasznált kép a jogerős ítélet meghozatala előtt arra bátorították a nyilvánosságot, hogy őt bűnösnek tartsák. Az ártatlanság vélelme kapcsán az EJEB gyakorlatára is hivatkozott.

A döntés rendelkező része a Kúria Pfv.IV.21.840/2015/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasította.

Az határozat indokolása elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatóságát vizsgálta, és azt érdemi vizsgálatra alkalmasnak tartotta, figyelemmel arra, hogy az ár-

tatlanság véelméből fakadó alkotmányos követelményekkel összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségi kérdést vet fel.

Az indítvány az Alkotmánybíróság döntése szerint nem megalapozott. Az Alkotmánybíróság először áttekintette az ártatlanság véelmével kapcsolatos gyakorlatát, felidézve, hogy ez alapvetően a büntetőeljárásban érvényesülő intézmény [3087/2016. (V. 2.) AB határozat, 3258/2015. (XII. 22.) AB határozat]; amelyet azonban több döntés kiterjesztően, a büntetőeljáráson kívül is értelmezett. E kiterjesztő értelmezés szerint azt kell vizsgálni, hogy a felmerülő joghátrány az ártatlanság véelmének alkotmányos tartalmával összefüggésben áll-e.

A konkrét ügyben az indítványozó ilyen hátrányként hivatkozott arra, hogy róla a sajtóban olyan kép jelent meg a büntetőeljárásáról szóló tudósításokban, amelyen büntetés-végrehajtási őrrrel, vezetősíjjal és bilincssel mutatják.

Az ártatlanság véelme lényegének kibontásához az Alkotmánybíróság hivatkozott az EJEB vonatkozó gyakorlatára is – amely e jogintézményt szintén a büntetőeljárás garanciájaként, a tisztességes eljárás (tárgyalás) egyik elemeként fogja fel, azonban elismeri az érvényesülését a büntetőeljáráson kívül is. Utalt továbbá az Alkotmánybíróság arra is, hogy az Európai Unió 2016. március 9-én elfogadta a büntetőeljárás során az ártatlanság véelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló 2016/343/EU parlamenti és tanácsi irányelvet, amelyet a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény ültet át a hazai jogrendbe.

A megelőző peres eljárásban az indítványozó személyiségi jogi igényt kívánt érvényesíteni. Ezen ügy figyelembe veendő alapjogi relevanciája az volt, hogy a közszereplő politikus indítványozó büntetőeljárása olyan közérdeklődésre számot tartó esemény volt, amelyről az alperesek a sajtószabadság alapján jogosultak voltak tájékoztatást nyújtani. Ez a tudósítás tartalmazott olyan képi illusztrációt, amelyen az indítványozó bilincsből látható, még azelőtt, hogy ügyében jogerős döntés született volna. A Kúria erről szóló döntését abból a szempontból kell értékelni, hogy érvényre juttatta-e az ártatlanság véelmének (kiterjesztett értelemben vett) alkotmányos tartalmát.

A Kúria ítéletének indokolásából kitűnik, hogy a sajtószabadságnak tulajdonított döntő jelentőséget. Az Alkotmánybíróság és az EJEB gyakorlatára is utalva a Kúria kimondta, hogy a közérdeklődésre számot tartó tudósításhoz kapcsolódó képmás nyilvánosságra hozatalához nincs szükség az ábrázolt személy engedélyére. Márpedig jelen esetben az indítványozó közszereplő politikus volt, és a büntetőeljárás e közszereplői minőségéhez kapcsolódott. Az indítványozó személyiségi jogsérelme akkor lett volna megállapítható, ha a felvétel a tudósítás szöveges tartalmától függetlenül az indítványozó személyét önmagában is megalázó helyzetben ábrázolja. Az indítványozó azonban a képen öltönyben látható, a bilincs, illetve a vezetősíj közvetlen rátekintéssel nem észlelhető külső, objektív szemlélet szerint. A Kúria álláspontja szerint tehát a felvétel az indítványozót nem megalázó helyzetben mutatja be, ezért személyiségi jogsértés nem állapítható meg. Az EJEB azt több ügyben is kimondta, hogy a kényszerítő intézkedések alkalmazása önmagában nem sérti az ártatlanság véelmét.

A jelen ügyben nem hagyható figyelmen kívül, hogy az indítványozó előzetes letartóztatása köztudomású tény volt. A kifogásolt képi illusztrációk is ezzel a kényszerintézkedéssel voltak összefüggésben. Ilyenkor azért látható bilincsből, vezetősáron a gyanúsított, mert a személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedések realizálása így valósul meg (ezen eszközök alkalmazása a kényszerintézkedések velejárója), és a büntetőeljárás e szakaszában – a jogerős elítélésig – ennek ellenére és ezzel együtt megilleti a gyanúsítottat az ártatlanság vélelme. Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította.

Az Országos Bírósági Hivatal elnöke által kiadott, az integritási szabályzatról szóló 6/2016. (V. 31.) OBH utasítás egyes rendelkezései alkotmányosságát vizsgáló határozat:

A 33/2017. (XII. 6.) AB határozattal elbírált ügyben a Dunaújvárosi Járásbíróság egy bírása fordult kivételes (direkt) alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, az integritási szabályzatról szóló 6/2016. (V. 31.) OBH utasítás (a továbbiakban: Szabályzat) egésze, és külön egyes rendelkezései alaptörvény-ellenessége miatt. A Szabályzat a bírák, az igazságügyi alkalmazottak magatartására, az összeférhetlenségi esetekkel, valamint a mentelmi jog felfüggesztésével kapcsolatos és az integritással összefüggő egyéb bejelentések kezelésére, valamint az ajándék elfogadásának a tilalmára vonatkozik, és személyi hatálya kiterjed az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH), az ítélőtáblák, a törvényszékek és a járásbíróságok bíraira és igazságügyi alkalmazottaira. Ez a Szabályzat az indítványozó szerint sérti az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdését, VIII. cikk (2) bekezdését, IX. cikk (1) bekezdését, X. cikkét, 25. cikk (8) bekezdését, 26. cikk (1) bekezdését és XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését. Sérti továbbá a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) több rendelkezését, valamint az Emberi Jogok Európai Egyezménye számos rendelkezését is.

Az indítványozó elsődlegesen a Szabályzat egészét kérte megsemmisíteni, hivatkozva arra, hogy a bírói függetlenségből következően a bírókra vonatkozó jogokat és kötelezettségeket csak (sarkalatos) törvényben lehet megállapítani. E követelménynek a Szabályzat – amely közjogi szervezetszabályozó eszköz – nem felel meg, mert olyan kötelezettségeket is megállapít, amelyek megsértése akár a bírói tisztség megszüntetéséhez is vezethet. Az indítványozó kifogásolta továbbá az integritás fogalmának a meghatározatlan tartalmát, és a Szabályzat számos más pontja kapcsán a nehéz értelmezhetőségét, tág megfogalmazását, a méltányosság elvének és a fokozatosságának a sérelmét, a jogorvoslat hiányát és az integritásfelelős mikénti szabályozását.

A döntés rendelkező részében az Alkotmánybíróság megsemmisítette a Szabályzat 5. § e) pontjának „és ajánlásában” szövegrészét, valamint a 34. § (2) bekezdésének a)–b) és e) pontjait, a 44. § a) pontjának „és az esetleges jogkövetkezmények alkalmazásáról” szövegrészét, valamint a 44. § d) pontját. Egyebekben az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Az indokolásban a testület elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatóságát vizsgálta. Megállapította, hogy a befogadási kritériumoknak részben eleget tesz az indítvány. Azonban nem lehetett érdemben vizsgálni az Emberi Jogok Európai Egyezményébe ütközést állító kérelmet (erre az indítványozónak nem volt indítványozói jogosultsága), a Jat.-ba és a más (sarkalatos) törvényekbe ütközést állító kérelmeket, az Alaptörvény 25. cikk (8) bekezdés sérelmét állító kérelmet (mert ezek nem Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkoznak), valamint azokat az indítványi elemeket, amelyek a Szabályzat egyes pontjai kapcsán nem felelnek meg a határozott kérelem Abtv.-beli feltételeinek, mert vagy nem kapcsolódik hozzájuk indokolás, vagy nem jelölt meg azok tekintetében sérülni vélt alaptörvényi rendelkezést az indítványozó, vagy ezek között nem állt fenn alkotmányjogi összefüggés. Az indítvány többi részét az Alkotmánybíróság érdemi elbírálásra alkalmasnak tartotta, ezért az alkotmányjogi panaszt befogadta.

Az Alkotmánybíróság szerint az alkotmányjogi panasz részben megalapozott.

Az indítvány tartalma három kérdésben igényelt vizsgálatot. Az egyik alkotmányossági probléma az volt, hogy a Szabályzat „integritás”-meghatározása – az OBH elnökének utasításában és ajánlásában meghatározott célkitűzéseknek, értékeknek és elveknek való megfelelésre és mindezekben megfelelő magatartásra, szervezeti működésre utalással – sérti-e a bírói függetlenséget. A másik alkotmányossági problémát az indítványozó abban látta, hogy az integritási szabályszegés következménye ellen a Szabályzat nem biztosít jogorvoslati jogot. A harmadik érdemi felvetés azt állította, hogy az, hogy az integritásfelelős akár egy jogi végzettséggel nem rendelkező, mindössze 3 éves BA képzést elvégzett személy is lehet, sérti a tisztességes eljáráshoz való jogot és az ártatlanság vélelmének követelményét.

Az Alkotmánybíróság áttekintette a bírói függetlenséggel kapcsolatos gyakorlatát, többek között a 4/2014. (I. 30.) AB határozat, a 33/2012. (VII. 17.) AB határozat és a 3154/2017. (VI. 21.) AB határozat alapján. Majd megvizsgálta a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) azon szabályait, amelyek az OBH elnökét szabályzataalkotási hatáskörrel ruházzák fel. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az OBH elnöke a szabályzataiban a bíróságokra kötelező szabályokat alkothat, kizárólag olyan elvek és értékek alapján, amelyek az Alaptörvényből, a Bszi.-ből és a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvényből (a továbbiakban: Bjt.) közvetlenül levezethetők. Az OBH elnöke szabályzatainak tehát a bírósági igazgatással kapcsolatos kérdések rendezése körében kell maradniuk. Azáltal, hogy a Szabályzat integritásfogalma az OBH elnökének utasításában és ajánlásában meghatározott célkitűzések, értékek és elvek követésére is kiterjed, az indítványozó szerint a fogalom erőteljesen szubjektívvé válik, ez pedig az ítélkező bíró „személyi függetlenségét” sérti. A Szabályzat nem minősül törvénynek, márpedig a bírák csak a törvénynek vannak alárendelve. A bírói függetlenség sérelme akkor lenne megállapítható, ha a Szabályzat a bíró ítélkezési tevékenységét közvetlenül befolyásolná; ezért az Alkotmánybíróságnak ezt a körülményt kellett vizsgálnia.

A Szabályzat 1. §-a határoz meg bizonyos értékeket (átláthatóság, felelősség, számonkérhetőség, szakmaiság, a pártatlanság, a tisztességes eljárás), azonban az ezeknek való megfelelés alapvetően elvárt magatartás valamennyi bíróval és igazságügyi alkalmazottal szemben, és e magatartásokat a Bjt. is kifejezetten tartalmazza, nem pusztán a Szabályzat. Ezek meghatározása tehát önmagában nem befolyásolja a bírák ítélkező tevékenységét. Az Alkotmánybíróság ezért elutasította azt az indítványi kérelmet, amely a Szabályzat „valamint az OBH elnökének utasításában és ajánlásában meghatározott célkitűzéseknek, értékeknek és elveknek” szövegrészét kifogásolta.

Az Alkotmánybíróság azt a kifogást is vizsgálta, amely szerint az OBH elnöke a célkitűzéseket, értékeket és elveket ajánlásba is foglalhatja, így ajánlásban írhatna elő kötelező magatartási szabályt, amely az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésén keresztül a bírói függetlenség sérelmére vezetne. Az Alkotmánybíróság a közjogi szervezet-szabályozó eszköznek nem minősülő ajánlásokat főszabály szerint nem vizsgálhatja. A Szabályzat ezért egy olyan lehetőséget teremt az OBH elnöke számára, hogy alkotmányossági vizsgálat alá nem eső dokumentumban (ajánlásban) fogalmazhatna meg magatartási szabályokat, ezzel befolyásolva a bírák igazgatási és ítélkezési tevékenységét, sértve a bírói függetlenséget. A Szabályzat ezen felhatalmazó rendelkezése alkotmányosan nem igazolható, és a Bszi. szabályozásával is ellentétes. Az Alkotmánybíróság ezért a Szabályzat „és ajánlásában” szövegrészét megsemmisítette, mert az sérti az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdését és a 26. cikk (1) bekezdését.

Következő pontban az Alkotmánybíróság azt vizsgálta meg, hogy a Szabályzat az integritási szabályszegés és annak következménye szabályozásakor megsértette-e a jogorvoslathoz való jogot. A Szabályzat IX. fejezete az „Integritás tárgyú bejelentések intézése, ellenőrzése és nyilvántartása” címet viseli. Az Alkotmánybíróság ennek, valamint a Bszi. kapcsolódó rendelkezéseinek és a jogorvoslathoz való joggal összefüggő saját gyakorlatának [különösen: 10/2017. (V. 5.) AB határozat] az áttekintése alapján megállapította, hogy a Szabályzat részletes rendelkezéseket tartalmaz az integritássértéssel kapcsolatos bejelentések kivizsgálásáról, valamint a bíróság elnöke által alkalmazható jogkövetkezményekről. Azt viszont nem mondja meg a Szabályzat, hogy ezen intézkedéseket a bíróság elnöke milyen formában teheti meg, illetve hogy ezek munkaügyi intézkedésnek minősülnek-e. Az Alkotmánybíróság ezért arra a következtetésre jutott, hogy közjogi szervezetszabályozó eszköz nem szabályozhat olyan tárgyköröket, amelyek közvetlen kapcsolatban vannak valamely alapvető joggal – jelen esetben a jogorvoslathoz való joggal –, valamint a bírói függetlenséggel. A Szabályzat azonban mégis ezt teszi, olyan magatartási szabályok megállapításával, amelyek megsértése esetén a jogorvoslathoz való jog biztosítása elengedhetetlen volna. Mindezek szabályozása – az Alaptörvény szerint – törvényre tartozna, nem a Szabályzatra. A Szabályzat vizsgált rendelkezéseit ezért az Alkotmánybíróság megsemmisítette, mert azok sértik az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdését, a jogorvoslathoz való jogot és a bírói függetlenséget.

Az indítványozó harmadik felvetése azt kifogásolta, hogy a Szabályzat értelmében az integritásfelelős akár egy jogi végzettséggel nem rendelkező, mindössze 3 éves

BA képzést elvégzett személy is lehet. Az Alkotmánybíróság ezért áttekintette az integritásfelelős jogi státuszát és feladatait. Ez alapján azt lehetett megállapítani, hogy az integritásfelelős az adott bíróság elnökének közvetlen irányítása, felügyelete és ellenőrzése alatt áll. Önálló tevékenysége lényegében adminisztratív jellegű, illetve magának az integritássértés megállapítására irányuló eljárás lefolytatásában segédkezik. Önálló döntési jogosultsággal a Szabályzat megvizsgált szabályai alapján nem rendelkezik. Tevékenysége előkészítő, javaslattevő, közreműködő, adminisztratív jellegű. Az integritást érintő bejelentést akár bíróval, akár igazságügyi alkalmazottal szemben érkezik, az adott bíróság elnöke vizsgálja meg. Ezért az integritásfelelős közreműködése az integritássértés megállapítására irányuló eljárásban nem sérti a bírói függetlenség alaptörvényi garanciáját. Az Alkotmánybíróság az erre irányuló indítványi elemeket elutasította.

A határozatot az Alkotmánybíróság teljes ülése hozta. A határozathoz Czine Ágnes és Stumpf István alkotmánybírók párhuzamos indokolást, Juhász Imre, Pokol Béla, Salamon László és Szívós Mária alkotmánybírók különvéleményt fűztek.

A közéleti szereplők sajtótájékoztatójáról tudósító sajtó felelősségéről alkotmányos követelményt megfogalmazó határozat:

A vizsgált időszak következő jelentős, a sajtószabadság és a jó hírnév kollízióját vizsgáló határozata a 34/2017. (XII. 11.) AB határozat, amelyet az Alkotmánybíróság teljes ülése fogadott el.

Az ügyben az indítványozó egy internetes hírportált üzemeltető egyesület volt, amely a Kúria Pfv.IV.20.624/2016/9. számú ítéletét kérte megsemmisíteni. Az eljárás alapját képező ügyben a Magyar Szocialista Párt két országgyűlési képviselője és szombathelyi szervezetének elnökségi tagja (a továbbiakban: alperesek) a dohánykoncessziós pályázatokkal kapcsolatban 2013. április 29-én sajtótájékoztatót tartottak, amelyen a pályázatokat az államosított korrupció iskolapéldájának nevezték, és többek között azt mondták, hogy: „Teljesen kézivezérelt a dolog. A pályázatokat a Fidesz helyi vezérkara újszerű pártbizottságként véleményezte, a végső döntést pedig a választókerületi elnök, Hende Csaba mondta ki.” Erről az indítványozó által szerkesztett nyugat.hu internetes hírportál még aznap tudósítást jelentetett meg. A tudósításban az indítványozó a sajtótájékoztatón elhangzottakat pontosan, szöveghűen idézte, egyértelművé téve, hogy a nyilatkozatok az alperesektől származnak. A hírportál a cikkbe foglaltan közzétette a Fidesz szombathelyi szervezetének a sajtótájékoztatóra reagáló közleményét is, amelyben Hende Csaba a leghatározottabban visszautasította a hazug és alaptalan vádakat. Később ugyanezen a hírportálon egy másik azonos tartalmú cikk is megjelent, amelynek végén *Helyreigazítás* címmel azt is közzétették, hogy: „A 2013. április 29-én Szombathelyi szocialisták a trafikosztásról című cikkben írottakhoz (idézetekhez) kapcsolódva helyet adunk Hende Csaba azon közlésének, hogy a trafikotörvénnyel összefüggő helyi pályázatokra vonatkozó semmiféle döntést nem hozott, döntéshozatalban nem vett részt, döntésre nem

hatott. A pályázatok elbírálására kizárólag a fiatalok dohányzásának visszaszorításáról és a dohánytermékek kiskereskedelméről szóló 2012. évi CXXIV. törvény szabályai alapján került sor.”

Ezen előzmények után Hende Csaba (a továbbiakban: felperes) nyújtott be keresetet az alperesek és az indítványozó ellen, amiért ők a cikkekben leírtakkal megsértették a jó hírnevét és a becsületét. Az első fokon eljáró bíróság megállapította a felperes jó hírnévhez való jogának sérelmét, és megállapította az indítványozó felelősségét is a valótlan tények híreszteléséért, ám kártérítésre az indítványozót nem kötelezte, mert úgy értékelte, hogy csak a gyors és hiteles tájékoztatási kötelezettségének tett eleget.

A fellebbezések nyomán eljáró másodfokú bíróság az indítványozó felelősségét eltérően ítélte meg: úgy vélekedett, hogy az indítványozó a szakmai szabályoknak és az irányadó elvárásoknak megfelelően járt el, az ő terhére személyiségi jogsértés ezért nem állapítható meg. A másodfokú bíróság arra is kitért, hogy a sajtót nem terheli a valóság bizonyításának kötelezettsége, ha információi a közérdekű problémát érintő hivatalos sajtótájékoztatón alapulnak. Ilyenkor a felelősség a híradás eredeti közlőjét terheli. A sajtótól ilyen esetben az várható el, hogy a kérdésben érintett másik felet is megkeresse, ezt pedig a konkrét ügyben az indítványozó megtette.

Az ügy felülvizsgálati kérelem alapján a Kúriához került, amely a támadott Pfv. IV.20.624/2016/9. számú ítéletében a jogerős ítélet indítványozóra vonatkozó részét hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A Kúria a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.), valamint a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény (a továbbiakban: Smtv.) irányadó rendelkezései alapján arra a következtetésre jutott, hogy a sajtót az általa közzétett vagy híresztelt tényállítások helyállósága tekintetében objektív felelősség terheli. Emiatt az indítványozó is felelősséggel tartozik a sajtótájékoztatón elhangzottak közzétele miatt, hiszen közéleti szereplők által elmondottakat szélesebb körben terjesztette, vagyis híresztelte. A Kúria szerint a sajtó maga döntheti el, hogy a sajtótájékoztatón elhangzott nyilatkozatokat közzéteszi-e, vagy sem, de ha a közzététel mellett dönt, vállalnia kell a rá vonatkozó objektív felelősséget.

Az indítványozó e döntéssel szemben terjesztett elő alkotmányjogi panaszt, az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdései sérelmére hivatkozással. Meglátása szerint a Kúria objektív felelősséggel kapcsolatos kiterjesztő értelmezése a demokratikus közvéleményhez szükséges szabad tájékoztatás sérelmére vezet. Az indítványozó szerint az újságírók általában nincsenek abban a helyzetben, hogy rögtön megítélik egy sajtótájékoztatón elhangzott tényállítások valóságtartalmát, ezért a Kúria értelmezés arra kényszeríti a sajtót, hogy bizonyos eseményekről, tájékoztatókról ne tudósítson, ha biztosan el akarja kerülni a későbbi felelősségre vonás lehetőségét. Ez pedig súlyosan ellene van a szabad tájékoztatásnak, korlátozza a közérdekű információkhoz jutás lehetőségét.

A döntés rendelkező részében az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményként mondta ki, hogy „a közéleti szereplők sajtótájékoztatóján a közügyek vitájában egymást érintően tett kijelentésekről hűen, saját értékelés nélkül tudósító, a közlések forrását egyértelműen megjelölő és a jóhírnevet esetleg sértő tényállításokkal érin-

tett személy cáfolatának is helyet biztosító (vagy a válaszadás lehetőségét felkínáló) médiatartalom-szolgáltató tevékenységét nem lehet a személyiségi jogsértés polgári jogi szankcióit megalapozó híresztelésként értékelni”. Emellett az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria Pfv.IV.20.624/2016/9. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisítette.

Az indokolásban elsőként az indítvány befogadhatóságát vizsgálta az Alkotmánybíróság, és megállapította, hogy az az Abtv. formai és tartalmi feltételeinek megfelel, ezért befogadható.

Az indítvány alapján érdemben arról kellett döntenie a testületnek, hogy összhangban áll-e az Alaptörvénnyel az a bírói jogértelmezés, amely szerint a közéleti szereplők sajtótájékoztatójáról tudósító médiatartalom-szolgáltató az ott elhangzott valótlan tényállítások híresztelését valósítja meg, és a közzétételért fennálló objektív felelőssége alapján a személyiségi jogsértés polgári jogi szankciói alkalmazhatók vele szemben.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria objektív felelősséggel kapcsolatos jogértelmezése szakjogi rendelkezésekkel és érvekkel alátámasztható. A Kúria a régi Ptk. és az Smtv. szabályait a bevett módon értékelve jutott az ítéletében foglalt döntésre. Az Alkotmánybíróságnak azonban az a feladata, hogy alkotmányjogi panasz alapján vizsgálja a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját. Az Alkotmánybíróságnak tehát arra is lehetősége van, hogy az egyébként a jogszabályokból kiolvasható szakjogi értelmezéseket alkotmányos követelményekkel terelje az Alaptörvénnyel összhangban álló irányba.

Jelen esetben az volt megállapítható, hogy a híresztelés polgári jogi fogalmának szokásos értelmezése nem veszi kellően figyelembe a sajtó tevékenységének sajátos alkotmányos értékét, nincs összhangban a sajtószabadságból fakadó alkotmányossági követelményekkel. Kiemelt jelentőséggel bír ugyanis az a körülmény, hogy a sajtó nem egy a szólásszabadság jogosultjai közül, hanem olyan szereplő, akinek működése különös alkotmányossági jelentőséggel bír.

Az Alkotmánybíróság áttekintette terjedelmes gyakorlatát a sajtószabadság kapcsán, utalva különösen a 7/2014. (III. 7.) AB határozatra, a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatra, a 28/2014. (IX. 29.) AB határozatra, a 3/2015. (II. 2.) AB határozatra és a 3/2017. (II. 25.) AB határozatra. Ezt követően értékelte az EJEB vonatkozó esetjogát is. Mindezek alapján megállapította: a demokratikus közvélemény alakulásában központi szereppel bír a sajtó tevékenységének egyik lényegi eleme a közéleti események nyilvánosságához való közvetítése. A média a modernkori nyilvánosság fő letéteményese, nélküle teljes mértékben elképzelhetetlen a demokratikus társadalmi tanácskozás működése. A sajtónak elsőrendű alkotmányos feladata a közérdekű információk, köztük a közéleti szereplők megnyilatkozásainak, álláspontjainak terjesztése. A vita többi résztvevőjének pedig joga van e tájékoztatáshoz, ezért is különösen fontos, hogy a sajtó minél szabadabban működhessen. Amint azonban az az Alkotmánybíróság eddigi döntéseiből is kitűnik, a sajtó tájékoztató tevékenysége sem korlátlan. Nem terjed ki a valótlanosságok közzétételére – ugyanakkor ez még nem jelenti azt, hogy a valótlan

tényállításokért viselt felelősség minden esetben azonos szempontok szerint ítéltető meg. Lényeges szempont ilyenkor a közügyekre vonatkozó információk áramlásának érdeke, és a sajtó viszonya az általa közölt kijelentésekhez.

A vizsgált konkrét ügyben az indítványozó egyértelműen közügyről nyújtott tájékoztatást, egy előre meghirdetett, különösen nagy vitát keltő politikai témában tartott sajtótájékoztatóról tudósítva. Ilyen sajtótájékoztatók esetében az újságírók nem saját állításaikat vagy véleményüket tárják a nyilvánosság elé, hanem a vitában részt vevő többi szereplő megnyilvánulásait igyekeznek naprakész és hiteles módon becsatornázni. A mások állításait közlő sajtó felelőssége annál is inkább korlátozott, ha a közéleti vita frontvonalában tevékenykedő politikusok kijelentéseit terjesztik. Sajtótájékoztatók esetében ráadásul kifejezetten maguk a közéleti szereplők keltik és szervezik a sajtó érdeklődését, azzal az egyértelmű szándékkal, hogy állításaik a lehető legszélesebb körhöz eljussanak. A média ilyenkor tulajdonképpen a véleménynyilvánítások közvetítő eszköze, nem önálló szereplője.

Az Alkotmánybíróság figyelembe vette, hogy a polgári jogi ítélkezési gyakorlat már eddig is kialakított olyan kivételeket, amikor a sajtó mentesült a közzétett tények valóságtartalmának ellenőrzése alól (büntetőeljárásról vagy más hatósági eljárásról szóló tájékoztatások). Ilyen kivételnek tekinti az Alkotmánybíróság azt is, amikor a sajtó a közéleti szereplők sajtótájékoztatójáról tudósít.

Ez a mentesség azonban nem feltétlen: a más személyek által megfogalmazottakat hűen, a közlések beazonosítható forrását egyértelműen megjelölve, saját értékelés nélkül kell közvetíteni, és lehetőséget kell biztosítani a megszólalásra a kijelentéssel érintett másik félnek is. Alaptörvénybeli feladata ellátásáért senki – a sajtó sem – marasztalható el alkotmányosan.

Az esetleges személyiségi jogsértés szankcionálása az itt kifejtett értelmezés alapján ugyanakkor nem marad el, mert ilyen esetben maguk a sajtótájékoztatót tartó közszereplők lesznek azok, akiknek a kijelentések következményeit viselniük kell, velük szemben van lehetőség a fellépésre.

Összegezve az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy a Kúria támadott Pfv. IV.20.624/2016/9. számú ítélete alaptörvény-ellenes, sérti az Alaptörvény IX. cikk (2) bekezdését, ezért azt megsemmisítette. Az Alkotmánybíróság – figyelemmel arra, hogy az ítélet hibája az alkalmazott jogszabály differenciátlanságában gyökerezik – az Abtv. 46. § (3) bekezdésében biztosított hatáskörében eljárva alkotmányos követelményt is megfogalmazott, a rendelkező részben foglaltak szerint. A híresztelés fogalma ugyanis hagyakkora mozgásteret, amely az alkotmányos követelményben írt szempontok figyelembevételét lehetővé teszi – mind a régi Ptk., mind a hatályos Ptk. alkalmazásakor.

A határozathoz Balsai István, Czine Ágnes, Dienes-Oehm Egon, Salamon László, Szalay Péter és Szívós Mária alkotmánybírók különvéleményt fűztek.

Történészek nyilvánosság előtt zajlott vitája kapcsán a jó hírnévhez való jog és a véleménynyilvánítás szabadsága kollízióját vizsgáló határozat:

A tárgyalat időszakban kiemelt jelentőséggel bíró és élénk közérdeklődésre is számot tartó határozat volt az ugyancsak a szólásszabadság és a személyiségi jogok témakörében meghozott 3001/2018. (I. 10.) AB határozat. A döntést az Alkotmánybíróság teljes ülése hozta.

Az alapügy rövid lényegeként említést érdemel, hogy az indítványozóval – aki egy új történetkutató intézet vezetője – 2014. január 17-én interjút készített a Magyar Távirati Iroda, amelyről egy hírt is megjelentetett. Eszerint az indítványozó egyebek mellett azt mondta, hogy „arról is beszélni kell, hogy a Magyarországról kialakított képpel ellentétben az itteni zsidóságot igazán attól kezdve érte jelentős veszteség, amikor a német haderő bevonult Magyarországra, s így az ország szuverenitása erősen korlátozottá vált 1944. március 19. után”. Utalt arra, hogy a történészek között többen úgy ítélik meg, 1941-ben Kamenyec-Podolszka történt az első deportálás a második világháborúban Magyarországon, de véleménye szerint ez inkább idegenrendészeti eljárásnak tekinthető, mert azokat, akik nem rendelkeztek magyar állampolgársággal, ide toloncolták ki. Amikor kiderült, hogy sokakat közülük meggyilkoltak, Keresztes-Fischer Ferenc belügyminiszter lehetővé tette a visszatérést Magyarországra.

E kijelentésre reagálva egy másik történész (a továbbiakban: alperes) egy hírtelevízió műsorában azt mondta, hogy „[az indítványozó] tézise, ami megjelent a televízió, a média minden formájában, nem egy tudományos üzenet. A magyar történetírásban ilyen álláspont nincsen, hogy a holokauszt idegenrendészeti ügy, vagy idegenrendészeti esemény volt. Ez egy szélsőjobboldali politikai provokáció, ami tulajdonképp – mondjuk meg őszintén – hát törvényes eszközökkel is büntethető lenne, hiszen relativizálja a holokausztot, súrolja a holokauszt tagadását. Tehát ezt tudományosan nem lehet vitatni, de hát hogy bizonyítsam, például a Holokauszt Központ két munkatársának kiírtam azt a mondatát a zárszavukból, a nemrég megjelent, egyébként Majsai Tamásnál és minden a témával foglalkozó történésznél evidenciának számít: »Az 1941. évi nyári deportálásokat a szuverén Magyarország kormánya a Honvéd Vezérkar kezdeményezésére rendelte el.« Pont. Innentől kezdve világos, és konszenzus van ebben a kérdésben. Én nem olvastam más komolyan vehető történeti elemzést, mint ezt. Tehát azt a kérdést kell feltenni, hogy mi végre mondotta ezt [az indítványozó]? Mi a célja ezzel a szélsőjobboldali provokációval? Teljesen nyilvánvaló, hogy két alapvető cél lebeg előtte: az új [...] intézet új ideológiai megfontolásaival függ össze, az új tekintélyuralmi rendszer tisztára kell, hogy mossa elődjét, a Horthy-rendszert. Teljesen nyilvánvaló, hogy ez a dolog erről szól, és igyekszik kimosni magát Horthyt is a népiértés bűnéből, de nem lehet. A Magyar Állam háborús bűnös, Horthy és a Horthy-rendszer nem mentegethető. A második dolog pedig az, hogy kénytelen-kelletlen az új rendszernek végig kell gondolnia saját elődeihez való viszonyát, és azokhoz a történészekhez tud csak fordulni támogatásért, akik hajlandók ezt az ideológiát követni. Na most ez azt jelenti, hogy a történészek döntő többsége, akik szakmailag már

jutottak valamire, ilyen szélsőséges pozíciót nem fognak követni. Tehát csak azokat az embereket lehet megbízni ilyen kormányintézetek vezetésével, akik szakmailag, erkölcsileg, politikailag a szélsőjobboldal irányába nyitottak, a Horthy-rendszer restaurációjában gondolkodnak szellemileg.”

Az indítványozó az alperes nyilatkozatát sérelmezve keresettel fordult a bírósághoz, és kérte jó hírve és emberi méltósága megsértésének a megállapítását, valamint kártérítés megfizetését. A elsőfokú bíróság a keresetet nem találta alaposnak, és indokolásában azt is kimondta, hogy az indítványozónak, amikor az új intézet vezetőjeként tájékoztatta a közvéleményt, számítnia kellett rá, hogy bírálattal, kritikával illetik majd. A bíróság tartózkodott attól, hogy a konkrét történelmi kérdést megítélje, vagy hogy abban állást foglaljon, szolgál-e, és milyen politikai ideológiát az indítványozó az intézet vezetésével. Azt azonban kimondta a bíróság, hogy „az alperes szabadon interpretálhatta a felperes [az indítványozó] kijelentését úgy, hogy felperesnek van egy olyan álláspontja, miszerint a holokauszt idegenrendészeti ügy, idegenrendészeti esemény lenne, mivel a holokauszt részeként tekintett kamenyec-podolszki deportálást inkább idegenrendészeti ügynek, eseménynek tekinti a felperes. [...] Csakúgy minősíthette felperes intézetét, annak célját, politikatudományi, történettudományi helyét, a jelenlegi hatalmi rendszerhez fűződő viszonyát.”

Az ítélet ellen az indítványozó fellebbezett, de az ítéletet a másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla a 2.Pf.21.288/2014/5/II. számú ítéletével helybenhagyta. A másodfokú döntés egyetértett az elsőfokú ítéletben foglaltakkal, miszerint az alperes nem azt állította, hogy az indítványozó azt mondta volna, hogy a holokauszt idegenrendészeti ügy, hanem az indítványozó részéről elhangzottakat értékelte egyfajta tézisként, és vitatta, hogy ilyen történészi álláspont létezne. „[A] felperes részéről adott – a műsorban is lejátszott – nyilatkozat alapján alakította ki azt a következtetését, hogy a felperesnek van olyan tézise, hogy a holokauszt inkább idegenrendészeti ügy. [...] [E]zt a következtetését alappal vonhatta le.”

Az indítványozó e másodfokú, jogerős ítélettel szemben fordult alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz, arra hivatkozással, hogy a döntés sérti a becsületét és a jó hírnevét, mert alaptörvény-ellenesen kiterjesztette a véleménynyilvánítás szabadságának védelmi körét az alperes kijelentéseire is. Ezzel szemben az indítványozó szerint az alperes valótlan tényről állított, tudományos vitán kívül becsmérelte őt, és a kijelentéseit elferdítve valótlan nyilatkozatot tulajdonított neki, majd azt cáfolta meg. Az indítványozó tényként szögezte le, hogy nem minősítette a holokausztot idegenrendészeti intézkedésnek, márpedig az alperes valójában holokauszttagadást tulajdonított neki – aminek a társadalmi megőrzésén túl büntetőjogi következményei is lehetnek. Az indítványozó szerint az alperes célja a kifogásolt nyilatkozattal egyértelműen karaktergyilkosság volt. A bíróságok azon megállapítását, amely szerint az alperes értékelhette az általa elmondottakat egyfajta holokausztot relativizáló tézisként, és azzal vitatkozhatott, az indítványozó tévesnek és iratellenesnek tartja. Érveit az indítványozó a 7/2014. (III. 7.) AB határozatra és a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatra történő hivatkozással is megerősítette.

A döntés rendelkező részében az Alkotmánybíróság a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.21.288/2014/5/II. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

A határozat indokolása elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatóságát vizsgálta, és megállapította, hogy az az Abtv.-ben előírt formai és tartalmi kritériumoknak eleget tesz, ezért érdemben elbírálnak.

Az Alkotmánybíróságnak az ügyben azt kellett vizsgálnia, hogy a Fővárosi Ítéltábla támadott ítéletében foglalt jogértelmezés kiterjeszti-e alaptörvény-ellenes módon az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének védelmi körét, és ezzel megsérti-e az indítványozó emberi méltósághoz és jó hírnévhez való jogát. Az Alkotmánybíróság ebben az ügyben is hangsúlyozta, hogy hatásköre a bírói döntés alkotmányossági szempontú ellenőrzésére és az alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére korlátozódik.

Az érdemi vizsgálat első lépéseként az Alkotmánybíróság összefoglalta a véleménynyilvánítási szabadsággal kapcsolatos gyakorlata releváns elemeit, utalva különösen a 7/2014. (III. 7.) AB határozatra és a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatra. Az ezekből kiolvasható alkotmányos mérce alapján a testületnek azt kellett megvizsgálni, hogy az eljáró bíróságok jogértelmezése, a történeti tényállás jogi értékelése összhangban áll-e az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével és a VI. cikk (1) bekezdésével. Ennek körében az Alkotmánybíróság értékelte a kifogásolt alperesi nyilatkozat jellegét, vagyis azt, hogy az közügyekre vonatkozó véleménynek minősíthető-e. A közlés tárgya, megjelenési módja, körülményei és aktualitása alapján az Alkotmánybíróság azt a következtetést vonta le, hogy „az ügyben eljáró bíróságok a releváns alkotmányjogi szempontokat felismerve és körültekintően mérlegelve jutottak arra a konklúzióra, hogy az alperes nyilatkozata a közügyek alakítására véleményformálásán keresztül hatást kifejteni képes személy nyilvánosan hangoztatott nézeteit, hitelességét, és az általa vezetett, a kormány által alapított történetkutató intézetet érintette; olyan vitában, amelyben az indítványozó önként tette ki magát a nyilvános kritikának”.

Következő lépésként az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy az alapjogi szempontokra figyelemmel megalapozottan döntöttek-e arról az ügyben eljáró bíróságok, hogy az alperes nyilatkozata tényállításnak vagy értékítéletnek minősül-e. A kifogásolt nyilatkozat kontextusára és céljára figyelemmel azt lehetett megállapítani, hogy – amint ezt az ügyben eljáró bíróságok is kimondták – az olyan kritika és bírálat volt, amelyet az alperes a véleménynyilvánítás szabadságával élve, nagy nyilvánosság előtt kifejtett.

Végül azt értékelte az Alkotmánybíróság, hogy a támadott bírói döntés jogértelmezése nem terjesztette-e ki az alkotmányosan igazolható korlátokon túlra – az emberi státuszt közvetlenül megtestesítő emberi méltóság korlátozhatatlan magja sérelmére – a véleménynyilvánítás szabadsága védelmi körét. Itt az Alkotmánybíróság azt vette figyelembe, hogy az alperes által elmondottak az indítványozóval készített interjúra reagáltak, és az indítványozó történészi álláspontjára, valamint szakmai, intézményvezetői alkalmasságára és ideológiai elfogultságára vonatkoztak. A kifogásolt nyilatkozat ezért összefüggésben állt a közügyek szabad és nyilvános megvitatásával,

nem került a szólásszabadság védelmi körén kívülre – azaz nem volt öncélúan megálázó jellegű, nem az indítványozó magán- vagy családi életére irányult.

Az Alkotmánybíróság mindezeket követően ismételten hangsúlyozta, hogy vizsgálata csak arra terjedt ki, hogy a bíróságok felismerték-e az ügy alapjogi vonatkozásait, és azokra figyelemmel, az érintett alapjog alkotmányos tartalmát érvényre juttatva értelmezték-e az alkalmazandó jogszabályokat. Nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe annak megítélése, hogy a bíróság döntése az ügyben meghozható egyedüli helytálló döntés-e, vagy hogy a bírói törvényértelmezés, a bizonyítékok mérlegelése, valamint az azokból levont következtetések helyesek-e. Az Alkotmánybíróság ezért a jelen ügyben is csak azt vizsgálhatta, hogy különös tekintettel a felmerülő alapjogi vonatkozásokra, az ügy „alkotmányjogi rétegére”, a támadott döntés szenved-e olyan mérlegelési hiányosságban, amely alapvető alkotmányjogi jelentőségű problémát, vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel. Ilyen hiányosság a most vizsgált bírói döntésben nem volt megállapítható. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt elutasította.

A határozathoz Balsai István, Dienes-Oehm Egon, Juhász Imre, Pokol Béla, Salamon László, Szívós Mária és Varga Zs. András alkotmánybírók különvéleményt fűztek.